

Pomalá kinematografie VII

Angela Schanelec

Angela Schanelec

- (*1962)
- německá režisérka a scénáristka, divadelní herečka
- jedna z ústředních osobností takzvané *berlínské školy* – volného uskupení filmařů kolem filmové akademie DFFB v Berlíně
- současná autorka, která nebývá obvykle zmiňovaná v souvislosti s pomalou kinematografií
- na jejích filmech a její autorské poetice lze nicméně dobře ilustrovat potenciál analytického/poetologického přístupu k pomalé kinematografii

Berlínská škola

- Pojmenování pro současnou „vlnu“ německých uměleckých filmařů volně sdružených kolem berlínské akademie DFFB
- První generace berlínské školy na DFFB nastupuje koncem 80. let
- Trojice předních filmařů: Christian Petzold, Thomas Arslan, Angela Schanelec
- Později se o berlínské škole hovoří i v souvislosti s dalšími generacemi německých autorských tvůrců, sdílejících podobný přístup k filmu: Christoph Hochhäusler, Ulrich Köhler, Valeska Grisebach, Maren Ade...
- Sdružující institucí je i magazín Revolver, částečně inspirovaný francouzským Cahiers du Cinema

THE COUNTER-CINEMA OF THE BERLIN SCHOOL

MARCO ABEL

Berlínská škola jako kontrakinematografie

- Marco Abel navrhuje hovořit o berlínské škole jako o *kontrakinematografii*
- Kontrakinematografie (counter-cinema): termín poprvé vzniká počátkem 70s v souvislosti s maoistickými filmy J-L Godarda a označuje tvorbu, která se radikálně vzpírá postupům „ortodoxní kinematografie“
- Berlínská škola má podle Abela představovat moderní formu současné kontrakinematografie, esteticky i politicky vyhraněného hnutí, které se na několika rovinách staví do opozice k mainstreamové (německé) kinematografii

Vzestup německého filmu?

- Po období útlumu v 90. letech přichází po přelomu milénia „renesance“ německé kinematografie, která s filmy jako *Pád třetí říše* (2004), *Životy těch druhých* (2006) nebo *Baader Meinhof Komplex* (2008) začíná bodovat v zahraničí (i na Oscarech) a pokouší se účtovat s německou minulostí
- Šlo převážně o establishmentovou tvorbu, vznikající často pod supervizí vlivného producenta Bernda Eichingera
- Vůči této produkci se kriticky vymezili jak někteří němečtí filmoví publicisté, tak sami představitelé berlínské školy

That meme stopped being funny in 2006

Autorská poetika Angely Schanelec

- Soustředěný pohled na autorskou poetiku konkrétního tvůrce pomůže lépe a v jistém ohledu komplexněji pochopit, jak tyto filmy navozují účinek pomalého plynutí času a nudy.
- Ústředním principem filmů Angely Schanelec je **pohyb** – konkrétně odlišné typy různě dynamického pohybu a systematická práce s jeho zbrzdováním, vrstvením a uvolňováním
- Tato pohybová dynamika se v každém z filmů projevuje na jiných rovinách a trochu jiným způsobem – vždy ale zasahuje do vyprávění, stylu a v některých případech i do významové úrovně filmu

A man with dark hair and a beard is looking out of a window. The view outside shows a lush garden with green foliage and a tree trunk. The man's face is partially visible in the upper left corner of the frame.

Můj pomalý život (2001)

- Film o mladé Valerii, která se rozhodne zůstat o letních prázdninách v Berlíně
- Obsahuje množství postav, dialogů i událostí
- Pokud film obsahuje tolik různých podnětů, jakým způsobem navzdory tomu zprostředkovává dojem nudy a pomalého plynutí času?

Nudné události

- Postavy spolu hovoří o řadě událostí, ale mnoho z nich ve filmu nevidíme
- Nenaplněné očekávání postav (z dovolené u moře, z několikaměsíční stáže v Římě...) se propisuje do nenaplněného příslibu vyprávění, které tyto události elipticky přeskočí

Zahlazování
časových a
prostorových
mezer

Zahlazování mezer: Svícení

Zahlazování mezer: Kompozice

Zahlazování mezer: Návaznost pohybu

Dynamický herecký projev

- V kontrastu ke zbrzděnému vyprávění na rovině nudných událostí a zahlazených časoprostorových mezer stojí dynamický fyzický projev Valerie
- Zakřiknutá introvertní, často fyzicky strnulá dívka se na poloprázdném parketu vesnické diskotéky zběsile roztančí
- Nečekaný excesivní pohyb tvoří emocionální vrchol snímku, který jinak systematicky brzdí jakékoli zásadnější dramatické posuny

Odpoledne (2007)

- Snímek *Odpoledne* oproti předchozím režisérčiným filmům neobsahuje žádný z typických skoků v čase nebo prostoru
- Děj volně inspirovaný divadelní hrou *Racek A.P. Čechova* se odehrává v rozmezí několika letních dnů, převážně v prostředí dvojdomku u jezera na tiché periferii
- Práce se zpomalováním a zrychlováním pohybu se tak více přesouvá do roviny stylu

Pozvolné pohyby kamery

- Oproti ostatním filmům režisérka v Odpoledni výrazně častěji pracuje s bližším (detailním/polodetailním) rámováním
- Během dialogových scén se obvykle kamera pozvolna přesouvá z jedné postavy na druhou
- Pohyb kamery se přitom nutně neřídí tím, kdo zrovna hovoří

Dynamický pohyb kamery

- V dramaticky vyhocené scéně výjimečně dochází k dynamickému zesílení pohybu kamery
- Kamera rychlým přerámováním následuje svižný pohyb postavy a podtrhuje emocionální náboj celé situace

Orly (2010)

- Snímek z prostředí titulního pařížského letiště sleduje několik postav, které tráví čas čekáním na odlet
- Film tentokrát vcelku rovnoměrně zapojuje pohybovou dynamiku na rovině vyprávění i stylu
- Postavy se nepředvídatelně pohybují napříč syžetem i prostorovými plány

Postavy jako autentická součást letiště

- Některé postavy zprvu splývají s ostatními pasažéry v autenticky zachyceném běžném provozu letiště
- Až později se nám tyto postavy představují jako plnohodnotní aktéři hraného dramatu

Marseille (2004)

- Zřejmě nejradikálnější režisérčin film *Marseille* opět využívá velmi okázalých časoprostorových mezer
- Náhlé skoky v čase a prostoru ale mají oproti jiným filmům Angely Schanelec další rovinu – upozorňují na nejistotu mezi autentickou realitou a teatrální performancí

